

USKONTOJEN UHRIEN TUKI UUT RY

Selvityksiä 2/2013. Julkaistu 17.9.2013

Joni Valkila, Jari-Pekka Peltoniemi

SELVITYSTYÖ LAPSIASIAVALTUUTETULLE:
LASTEN OIKEUKSIEN TOTEUTUMISESSA
JEHOVAN TODISTAJIEN KESKUUDESSA ON
VAKAVIA PUUTTEITA

SISÄLLYS

Lyhennelmä	3
1.Johdanto	4
2.Joitain Jehovan todistajien yhteisön piirteitä lasten oikeuksien kannalta	5
3.Aineisto ja menetelmät	6
4.Entisten Jehovan todistajien kertomuksista esiin nousevia ongelmia lasten oikeuksille	7
4.1. Pahojen henkiolentojen pelko	7
4.2. Harmagedonin pelko	8
4.3. Vainojen pelko	9
4.4. Ovelta ovelle -työ	9
4.5. Kokouspakko	10
4.6. Ruumiillinen kuritus	11
4.7. Juhlista kieltäytyminen	13
4.8. Yksin jääminen koulussa ja seurakunnassa	14
4.9. Koulutuskielteisyys	16
4.10. Seksuaalisuuden kontrollointi ja avioituminen hyvin nuorena	16
4.11. Kaste	17
4.12. Karttaminen	17
4.13. Oikeuskomiteat	18
4.14. Henkisesti raskaat epäilykset uskosta ja kaksoiselämä	19
4.15. Yhteisöstä irtaantumisen vaikeus	20
4.16. Muita ongelmia	21
5. Johtopäätöksiä	22
Lähteet:	23

LYHENNELMÄ

Uskontojen uhrien tuki UUT ry ja entisten Jehovan todistajien yhteisö tekevät oma-aloitteisesti tämän selvityksen lapsiasiavaltuutetulle. Tavoitteenamme on nostaa esille lasten oikeuksien kannalta ongelmallisia ilmiöitä Jehovan todistajien keskuudessa.

Pyysimme entisiä Jehovan todistajia kirjoittamaan lapsuuden kokemuksistaan. Saimme luvan julkaista 17 kertomusta, jotka ovat luettavissa kokonaisuudessaan nettisivuillamme. Tässä dokumentissa olemme analysoineet näistä kertomuksista esiin nousevia lasten oikeuksien toteutumisen kannalta merkittäviä teemoja.

Lapsuuskertomuksista nousi esiin seuraavia lasten hyvinvoinnin ja lasten oikeuksien toteutumisen kannalta ongelmallisia ilmiöitä. Jehovan todistajien lapset altistuvat opetuksille, jotka ylläpitävät vakavia pelkoja. He pelkäävät pian tulevaa maailmanloppua sekä heidän omaa ja läheistensä mahdollista kuolemaa Harmagedonissa. He ajattelevat pahojen henkien olevan todellisia, vaarallisia ja uhkaavan heitä. Lisäksi he pelkäävät yhteisön ennustamaa kaikkien kansojen hyökkäystä Jehovan todistajia vastaan.

Monet yhteisössä kasvavat lapset kokevat olevansa pakotettuja osallistumaan ovelta ovelle –saarnaamistyöhön ja seurakunnan kokouksiin, joissa ei ole lasten kehitystason huomioivaa ohjelmaa. Hyvin monet ovat kokeneet lapsuudessaan kuritusväkivaltaa.

Jehovan todistajat pyrkivät eristämään lapsia ja nuoria yhteisön ulkopuolisesta seurasta. Yhteisössä kasvavat lapset eivät saa osallistua monien juhlien kuten syntymäpäivien viettoon, kilpaurheilu on kiellettyä, koulutuksen hankkimiseen ja esimerkiksi musiikin harrastamiseen liittyy rajoituksia. Tämä saattaa johtaa nuoren syrjäytymiseen, varsinkin jos hänen seuraansa aletaan karttaa myös yhteisön sisällä.

Jehovan todistaja –nuorten seksuaalisuutta kontrolloidaan tiukasti. Seksi on sallittua vain avioliitossa ja masturbaatiota pidetään syntinä, joka pitää tunnustaa seurakunnan vanhimille. Monet nuoret avioituvat 17–18-vuotiaina, mutta saattavat päätyä toisiin ajatuksiin puolisonvalinnastaan kypsyessään hieman. Avioero on kuitenkin lähes mahdoton. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen edustajat ovat hyvin vaikeassa tilanteessa.

Jehovan todistajilla on oma sisäinen kurinpitäjärjestelmä, joka voi langettaa ankaria rangaistuksia kuten yhteisöstä erottaminen. Yhteisöstä erotetun tai eronneen kanssa ei saa puhua, eikä häntä saa tervehtiä. Myös omaisten pitää karttaa entistä jäsentä, yhteisön langettamien rangaistusten uhalla. Alaikäisiäkin kuulustellaan heidän epäillyistä väärinteoistaan, jotka voivat johtaa erottamiseen.

Yhteisössä kasvaneelle siitä irtaantuminen on vaikeaa monesta syystä. Ulkopuolinen maailma voi vaikuttaa vihamieliseltä ja siteet yhteisön ulkopuolisiin ovat heikkoja yhteisöön eristäytyneisyyden vuoksi. Siitä huolimatta monet eroavat yhteisöstä kasvaessaan aikuisiksi. He ovat kuitenkin vaarassa syrjäytyä ja tarvitsevat tukea yhteiskuntaan sopeutumiseen. Monet nuoret ”sopeutuvat” yhteisön ulkopuoliseen maailmaan viettämällä ensin henkisesti raskasta ja mielenferveyttä koettelevaa kaksoiselämää.

Seuraavat lainaukset kuvaavat mielestämme hyvin monien entisten Jehovan todistajien tuntemuksia lapsuudestaan.

”Lapsuudesta muistan lähinnä jatkuvan ulkopuolisuuden tunteen. Muistan enää hyvin vähän raamatunkohtia, mutta selkeässä muistissa on kohta ”ette ole osa maailmasta ja sen vuoksi maailma teitä vihaa”. Tuo kohta on varmasti vaikuttanut minuun lapsena syvästi” (Anna).

”Haaveilin lapsena, ja vielä nuorena aikuisenakin siitä, että jotenkin vain uskonnon johto toteaisi tarpeeksi Raamattua tutkittuaan, että ei asiat olekaan ihan niin kuin oli esitetty. Että jotenkin tiedottaisivat, että ei tulekaan Harmagedonia, joulua saakin viettää, ei tarvitsekaan käydä ovilla... saisimme viettää normaalia elämää, ja uskoa jumalaan vaikka ihan ”tavallisesti” kuten muutkin ihmiset” (Alien).

1. JOHDANTO

Tiedotusvälineet uutisoivat kesällä 2013 tarpeesta selvittää lasten asemaa suljettujen uskonyhteisöjen sisällä. Erityisesti Jehovan todistajat on nostettu esiin yhteisönä, jonka keskuudessa saattaa olla ongelmia lasten oikeuksien toteutumisessa (Turun Sanomat, 2013:10).

Uskontojen uhrien tuki UUT ry ja entisten Jehovan todistajien yhteisö (Veljesseura.org, johanneksenpoika.fi) ovat tehneet omasta aloitteestaan tämän selvitystyön lapsiasiavaltuutetulle. Tavoitteena on ollut koota yhteen entisten Jehovan todistajien kokemuksista sellaisia piirteitä, jotka ovat ongelmia lasten oikeuksien toteutumisen kannalta. Toivomme lapsiasiavaltuutetun harkitsevan toimenpiteitä lasten oikeuksien toteutumisen edistämiseksi suljettujen uskonyhteisöjen kuten Jehovan todistajien sisällä.

Tässä selvitystyössä esitämme osassa 2 lyhyen katsauksen joihinkin aiemmissa teoksissa esiin tulleisiin Jehovan todistajien yhteisön piirteisiin, jotka ovat ongelmallisia lasten oikeuksien toteutumisen kannalta. Osassa 3 esittelemme käyttämämme aineiston ja menetelmät. Osassa 4 kokoamme yhteen aineistostamme esiin nousevia lasten oikeuksien toteutumisen kannalta ongelmallisia piirteitä ja osassa 5 esitämme johtopäätöksiä.

Kuva: Joni Valkila

Yhteisön entisten jäsenten mielenosoitus Jehovan todistajien konventin ulkopuolella. Jehovan todistajat määräävät jäseniään karttamaan entisiä jäseniä, jopa perheenjäseniään.

2. JOITAIN JEHOVAN TODISTAJIEN YHTEISÖN PIIRTEITÄ LASTEN OIKEUKSIEN KANNALTA

Pew Forumin Yhdysvalloissa tekemän tutkimuksen mukaan Jehovan todistajat edustavat sikäläisessä uskonnollisessa kentässä ääripäitä monissa asioissa. Kun vertaillaan Yhdysvaltojen 12 suurimman uskonnon edustajia, Jehovan todistajat ovat vähiten koulutettuja, vähiten ansaitsevia, he suhtautuvat kaikkein kielteisimmin homoseksuaalisuuteen ja aborttiin, heidän joukossaan on vähiten evoluution hyväksyviä, eniten niitä jotka pitävät uskontoa elämässään ”erittäin tärkeänä”, eniten niitä, jotka uskovat ”enkeliä ja demonien toimivan aktiivisesti maailmassa”, vähiten niitä, jotka tuntevat olevansa turvassa rikollisuudelta ja terrorismilta ja eniten päivittäin rukoilevia. Peräti 80 % Jehovan todistajina itseään pitävistä vastasi myöntävästi väitteeseen ”uskontoni on ainoa oikea, ikuisen elämään johtava tie,” kun kaikkien uskontojen edustajista keskimäärin 24 % ajatteli oman uskontonsa olevan ainoa oikea (Pew Forum, 2008: 119–207).

Sosiologi Andrew Holdenin (2002:1) mukaan

”Jehovan todistajat on maailman kieltävä, puritaaninen uskonto, joka väittää monopolisoivansa totuuden”.

Jehovan todistajien käsitysten mukaan nykyinen paha ja epäoikeudenmukainen maailma korvataan pian täydellisellä uudella maailmalla. Yhteisö odottaa pian tapahtuvaa hyvän ja pahan viimeistä taistelua, Harmagedonia, jossa hyvyys ja oikeudenmukaisuus voittavat lopullisesti (Holden, 2002:8,9, 86).

Jehovan todistajat tarjoavat sanomallaan toivoa, turvallisuutta ja varmuutta ihmisille, jotka elävät epävarmassa maailmassa. Viesti on saavuttanut vastakaikua. Noin 140 vuodessa Jehovan todistajat ovat rakentaneet maailmanlaajuisen organisaation, jolla on noin kahdeksan miljoonaa saarnamiestä ja -naista. Sen vuotuisen suurimpaan kokoontumiseen osallistuu maailmanlaajuisesti noin 19 miljoonaa ihmistä. Suomessa on noin 19 000 ovelta ovelta -saarnaamistyöhön osallistuvaa yhteisön jäsentä ja vuoden tärkeimmässä kokoontumisessa läsnäolijoita oli 26 459 vuonna 2012 (JWfacts, 2013).

Eri uskonyhteisöistä irtaantuneiden kokemuksista väitelleen Timosen (2013: 88) mukaan

”tutkimuksessani Jehovan todistajat edustavat selkeimmin absoluuttista eksklusiivisuutta. Keskusjohtoinen ja yhdenmukaisesti organisoitunut järjestö katsoo edustavansa puhdistettua kristinuskoa ja olevansa ainoa oikea uskonto, kun kristilliset kirkkokunnat puolestaan ovat Saatanan johdossa”.

Jehovan todistajien yhteisö on hierarkkinen ja totalitaarinen (Holden, 2002: 32, 33). Hierarkiassa ylimpänä ovat miehet naista korkeammalla ja lapset ovat hierarkian alimpana. Asetelma ei suosi lasten oikeuksien toteutumista (Bützow, 2013). Jehovan todistajien julkaisussa Sinä voit elää ikuisesti paratiisissa maan päällä (1982: 242) todetaan:

”Raamattu vertaa lapsen asemaa orjan asemaan, koska hän on vanhempiansa määräysvallan alainen.”

Jehovan todistajien johtajat eivät välttämättä ymmärrä kaikkia ongelmia, joita heidän toimintansa aiheuttaa lapsille ja nuorille. Tämä koskee sekä maailmanlaajuisen toiminnan johtajia Yhdysvalloissa että Suomen toiminnan johtajia. Johtohenkilöt ovat tyypillisesti iäkkäitä miehiä, jotka ovat viettäneet koko elämänsä yhteisössä. Lähes kenelläkään heistä ei itsellään ole lapsia, koska yhteisö on odottanut pikaista maailmanlopun tuloa jo yli 100 vuoden ajan ja sen vuoksi lasten hankkimisesta pidättäytymistä ja Jehovan todistajien työhön omistautumista on pidetty suositeltavana ratkaisuna. Johtajilla on tyypillisesti hyvin vähän heidän järjestönsä ulkopuolelta hankittua kokemusta tai koulutusta. Koska Jehovan todistajat suhtautuvat kielteisesti korkeakoulutuksen hankkimiseen, yhteisön johtajillakaan ei tyypillisesti ole yliopisto-opintoja, lasten tai nuorten ongelmiin liittyvää tai esimerkiksi teologian tai mielenterveydenalan koulutusta (Franz, 1983).

Monet johtajista ovat työskennelleet lähes koko elämänsä Jehovan todistajien keskuspaikoissa New Yorkissa (maailmanlaajuinen johto) ja Vantaalla (Suomen johto), joissa lasten hankkiminen ei ole sallittua. Näissä keskuspaikoissa he viettävät melko laitostunutta elämää eristyksissä ulkopuolisesta maailmasta, asuen ja työskennellen toisten lapsettomien Jehovan todistajien kanssa. Heidän näkökulmastaan maailma on paholaisen vallassa ja lasten etujenmukaista on pitää heidät hinnalla millä hyvänsä yhteisön jäseninä. Franz (1983) on kirjoittanut merkittävän kuvauksen yhteisön maailmanlaajuisen johdon toiminnasta. Hänen mielestään johtajat pyrkivät hyvään, mutta he tekevät hyvin inhimillisiä virheitä ja ovat vieraantuneita tekemiensä päätösten vaikutuksista miljoonien rivijäsenten elämään.

3. AINEISTO JA MENETELMÄT

Nykyiset Jehovan todistajat eivät saa kritisoida uskontoaan. Kritiikin esittämisestä seuraa rangaistuksia seurakunnan taholta (JWfacts, 2013b). Sen vuoksi nykyisiä Jehovan todistajia on vaikea käyttää lähteenä kun selvitetään yhteisössä esiintyviä ongelmallisia ilmiöitä. Entiset Jehovan todistajat suhtautuvat usein yhteisöön kriittisesti ja ovat siksi lähde, jonka avulla ongelmia voidaan kartoittaa.

Pyysimme entisiä Jehovan todistajia kirjoittamaan lapsuuden kokemuksistaan. Kirjoittajia ei mitenkään erityisesti ohjeistettu sen suhteen mistä heidän tulisi kirjoittaa. Näin kirjoittajia ei ole johdateltu puhumaan tietyistä aiheista, vaan he saivat kirjoittaa vapaasti itse tärkeänä pitämistään teemoista.

Saimme luvan julkaista 17 tekstiä, jotka toimitamme kokonaisuudessaan lapsiasiavaltuutetulle ja julkaisemme osoitteessa:

http://johanneksenpoika.fi/lapset_nuoret/

Olemme analysoineet näitä tekstejä alla ja keränneet niistä esiin nousevia lasten oikeuksien kannalta ongelmallisia ilmiöitä. Samoja teemoja nousee esille myös niistä noin 200 henkilön esittelyistä, joita on kirjoitettu entisten Jehovan todistajien yhteisöön Veljesseuraan:

<http://veljesseura.org/foorumi/viewforum.php?f=3>

Viittaamme myös Jukka Timosen (2013) väitöskirjaan, johon hän on haastatellut entisiä Jehovan todistajia. Myös hänen työssään esiintyy monia esille nostamiemme teemoja.

Entiset Jehovan todistajat ja niistä ne, jotka haluavat kirjoittaa kokemuksistaan on tietenkin valikoitunut joukko. Kaikilla Jehovan todistaja –lapsilla ja nuorilla ei ole aivan samanlaiset kokemukset lapsuudestaan ja nuoruudestaan. Kertomuksissa on kuitenkin niin paljon yhteneväisyyksiä, että nämä ilmiöt koskettavat selvästi useampia henkilöitä eivätkä ole yksittäistapauksia.

Vaikka jotkut kokemukset kertovatkin lapsuudesta 1970-1980-luvuilla tai aiemminkin, tuoreimmat kokemukset osoittavat, että näitä samoja ongelmia esiintyy edelleen Jehovan todistajien lasten keskuudessa.

Lapsuudenkertomusten esittäjät esiintyvät nimimerkeillä. Voimme kuitenkin järjestää niin, että lapsiasiavaltuutettu tai esimerkiksi alan tutkijat saavat halutessaan yhteyden henkilöihin näiden nimimerkkien takana.

Näiden lapsuudenkokemusten lisäksi olemme käyttäneet lähdemateriaalina Jehovan todistajien kirjallisuutta osoittaaksemme millaiselle materiaalille lapset altistuvat Jehovan todistajien kokouksissa ja perheissä, joissa näitä teoksia luetaan kuin ne olisivat Jumalalta tulevaa tietoa ja opastusta.

4. ENTISTEN JEHOVAN TODISTAJIEN KERTOMUKSISTA ESIIN NOUSEVIA ONGELMIA LASTEN OIKEUKSILLE

Olemme koonneet alle ongelmia, joita nousi esiin entisten Jehovan todistajien lapsuskertomuksista. Haluamme antaa kertomusten puhua itse ja siksi alla oleva sisältää runsaasti suoria lainauksia lapsuskertomuksista. Lainausten jälkeen on suluissa kertojan nimimerkki. Viittaamme myös lisämateriaaliin, jota olemme koonneet internetsivuillemme.

4.1. PAHOJEN HENKIOLENTOJEN PELKO

Jehovan todistajien lapset pelkäävät pahoja henkiolentoja. Jehovan todistajat kertovat lapsillekin saatanan ja demoneiden olevan todellisia olentoja, jotka yrittävät murtaa heidän uskonsa ja saattavat ilmestyä ihmisille.

”Pelkäsin Saatanan tulevan peilistä, sillä seurakunnassa puhuttiin tuolloin paljon kokemuksista pahojen henkien kanssa” (Uskoin murrui elin).

”Vartiotornin opetus demoneista ja saatanasta oli tehokasta lapsuudessani. Se oli niin syvään iskostettua, että pelkäsin talon vinttikomeroissa asustavan niitä” (Pirkko).

Jehovan todistajien kirjallisuudessa ja puheissa kerrotaan usein saatanan ja demonien ottaneen yhteyttä ihmisiin. Esimerkiksi pienille lapsille suunnattu, vuonna 2003 julkaistu kirja Opimme suurelta opettajalta kertoo demoneista seuraavaa. Kirjassa on isokokoinen fontti juuri lukemaan oppineita helpottamaan. Kirja ei ole satukirja, vaan lapsille opetetaan demonien olevan todellisia, ihmisten elämään vaikuttavia olentoja.

”Demoneista on mukava myös pelotella ihmisiä. Joskus he teeskentelevät olevansa ihmisiä, jotka ovat kuolleet. He saattavat jopa matkia kuolleiden ihmisten ääniä” (sivu 60).

”Raamattu sanoo, että Saatanana on kuin karjuva leijona, joka haluaa syödä meidät. Ja aivan kuten leijonat valitsevat uhrikseen usein nuoria eläimiä, Saatanana demoneineen valitsee uhrikseen usein lapsia” (sivu 170).

”Meidän on tärkeää tietää, mitä pahaa demonit yrittävät saada meidät tekemään, joten mietihän sitä. Mitä pahaa demonit tekivät tultuaan maan päälle? Ennen vedenpaisumusta he olivat sukupuoli-suhteissa naisten kanssa, mitä enkelit eivät saa tehdä. Nykyään demonit ovat iloisia, kun ihmiset eivät noudata sukupuoli-suhteita koskevaa Jumalan lakia. Mitä sanoisit, ketkä ainoastaan saavat olla sukupuoli-suhteissa? Aivan oikein, ainoastaan ne, jotka ovat naimisissa.

Nykyään jotkut nuoret pojat ja tytöt harrastavat sukupuoli-suhteita, mutta he tekevät siinä väärin. Raamatussa puhutaan miehen ”sukupuolielimestä” eli siittimestä (3. Mooseksen kirja 15:1-3). Naisen sukupuolielimiä sanotaan hävyksi. Jehova loi nämä ruumiinosat tiettyä tarkoitusta varten, josta saavat nauttia vain naimisissa olevat ihmiset. Demonit ovat iloisia, kun ihmiset tekevät sellaista, minkä Jehova on kieltänyt. Demonit esimerkiksi pitävät siitä, että poika ja tyttö leikkivät toistensa siittimellä tai hävyllä. Me emme halua tehdä demoneita iloisiksi, emmehän?” (sivut 59-60).

4.2. HARMAGEDONIN PELKO

Jehovan todistajien lapset pelkäävät Harmagedonia. Yhteisön oppien mukaan nykyinen maailma tuhoetaan hyvin pian. Lapset altistuvat järkyttävälle kuvauksille maailmanlopusta Jehovan todistajien kokousten ja kirjallisuuden välityksellä. Lapset tulkitsevat asiaa usein niin, että he ovat tehneet vääriä asioita ja eivät ehkä siksi ole pelastuvien joukossa. He saattavat myös pelätä joidenkin yhteisöön kuulumattomien läheisten kuolevan Harmagedonissa. Timonen (2013: 273) kirjoittaa tästä:

“Lapsena oli kauhistuttavaa ajatella, että koulutoverit ja yhteisöön kuulumattomat perheenjäsenet tuhoutuvat Harmagedonissa. Pelon konkreettisuutta kuvaa se kuinka Katria ja Villeä painoi käsitys, että oma isä tulee kuolemaan maailmanlopussa, joka tulee yhteisön ja äidin opetuksen mukaan aivan pian.”

Entisten Jehovan todistajien lapsuuskertomukset osoittavat, että kaikki pelkäsivät Harmagedonia.

“Jokaöiset painajaiset demoneista ja maailmanlopusta saivat minut aivan äärettömän ahdistuneeksi. Tarkkailin joka ilta taivaanranta, ja jos siellä jotain eriskummallista lapsen silmiin näkyi (oudon värinen taivas yms.) niin paniikki iski että nytkö se tulee... kaikki ne hirveät kuvat mitä oli kirjoissa ihmisten tuhoutumisesta syöpyi mieleen, ne oli äärimmäisen ahdistavia ja pelottavia. Pienelle lapselle aivan liikaa...” (Carrie81).

“Aivopestynä lapsena uskoin ihan täysin todistajien opetuksiin, pelkäsin demoneja ja maailmanloppua niin, etten aika ajoin edes saanut öitä nukuttua. Muistan kolmannella luokalla ajatelleeni etten koskaan pääse ylä-asteelle, kun Harmagedon tulee ennen sitä ja kuolen pois (minulle oli sanottu että olen paha ja syntinen, vaikka oikeasti olin hyvin kiltti lapsi)” (Gloria).

“Lapsena odotin Harmagedonia. Odotin sen tapahtuvan ennen kuin tämä sukupolvi katoaa.... Lapsuudessa pelkäsin maanantaisten sireenien ulvontaa vaikka tiesin, että niitä testattiin joka viikko samaan aikaan. Sain paniikkikohtauksia yksin ja etsin vanhempiani paniikissa sukulaisten luota ja kaupoista. Sydän tykytti, kun juoksin lumisohjossa sireenin ulvoessa katuja pitkin. Rukoilin ja rukoilin! Pyysin Jeesusta ja Jumalaa auttamaan minua. Olin aina varma kuolemasta. Kuoleman lopullisuudesta. Mitään toivoa ei koskaan ollut koska en tehnyt parastani” (Uskoin murrui elin).

Kuva: sxc.hu; Iranaeus-h. Kuvan henkilö ei liity artikkeliin.

4.3. VAINOJEN PELKO

Jehovan todistajat uskovat maailman olevan Saatanan vallassa ja vainoavan heitä. He pitävät monissa maissa heihin kohdistunutta vainoa todisteena siitä, että he ovat Jumalan valittu kansa ja ainoa oikea uskonto. Harmagedonin taistelun oletetaan alkavan fyysisellä hyökkäyksellä Jehovan todistajia vastaan (Vartiotorni, 2012).

”Pikkuhiljaa lapsenmielessäni aloin ymmärtää, että maailma tulee tuhoutumaan. --- Pelkäsin, että maailmanloppu tarkoittaa kirjaimellisesti sitä, että taivaalta sataa tulisia kivenjärkeitä ja maanjäristykset halkaisevat maan kahtia ja tipun railoon. Luulin myös, että kaikki maailman ihmiset kääntyvät yhtäkkiä Jehovan todistajia vastaan ja alkavat vainota ja tappaa heitä. --- Lapsuuteni kului maailmanloppua odotellessa, kun tuon ajan olisi pitänyt olla huoletonta ja kivaa.” (Isosisko).

”Pelkäsin Harmagedonia ---. En pitänyt itseäni tarpeeksi hyvänä selvitäkseni siitä, ja pelkäsin että loppuvainoissa kuitenkin luovutan. Todistajilla on jännä tapa lueskella kirjallisuudestaan esim. natsi-Saksan ajan vainoista, joita todistajatkin siellä kohtasivat, sekä todistajavainoista myöhemmin muissakin maissa, ja lähes hekumoida näillä vaikeuksilla mitä muut ovat kestäneet. Itseäni nuo kertomukset aina ahdistivat. --- Tuntui niin vaikealta selvitä Harmagedonia edeltävistä vainoista, joihin voisi kuulemma sisältyä todistajien kiduttamistakin.” (Alien).

Edellä mainittujen lisäksi, pelkoa aiheuttaa hyvin väkivaltaiset kuvaukset Raamatun kertomuksista, joille lapset altistuvat seurakunnan kokouksissa ja Jehovan todistajien kirjallisuuden välityksellä. Nettisivuillemme on koottu väkivaltaista kuvitusta pienille lapsille suunnatusta teoksesta Kirjani Raamatun kertomuksista http://johanneksenpoika.fi/lapset_nuoret/kirjani_raamatun_kertomuksista.html.

4.4. OVELTA OVELLE -TYÖ

Lasten odotetaan osallistuvan pian koittavan maailmanlopun julistamiseen ovelta ovelle -työssä. Kaikki lapset eivät tee tätä omasta halustaan.

”Kenttäpalvelukseen oli myös pakko mennä. Pelkäsin aina että joku tuttu tulee ovelle, häpesin kenttätöitäkin todella paljon. En todellakaan käynyt vapaaehtoisesti ihmisten ovilla tarjoamassa lehtiä” (Gloria).

”Ovilla kuljin mukana pienestä, välillä ojensin pikkuesitettä eli ”traktaattia”. Itse ovilla esittämisen aloitin n. 9-vuotiaana. Salilla kokouksissa taisin pitää ensimmäisen oman harjoituspuheen jo joskus 6-7-vuotiaana. Oikeasti inhosin aina tuota ovilla kulkemista, mutta sitähan ei voinut sanoa ääneen kenellekään. Koska kaikki puhuivat asiasta aina niin myönteisesti ja innoissaan, ja puhuivat että ”ei meillä lapsia pakoteta, itse ne haluavat tätä tehdä”, kuuli jo pienestä valmiin mielipiteen siitä, mitä asiasta tuli ajatella ja miten suhtautua, miten vastata jos joku kysyy” (Alien).

”Minusta kasvatettiin myös Vartiotorniseuran asiamiestä. Minua houkuteltiin aloittamaan harjoituspuheiden pitäminen jo reilusti alle kymmenenvuotiaana ja samoin kenttäpalvelukseen piti mennä. Jostain syystä tuntuu, että ihan tahallaan minua vietiin juuri koulutovereitteni oville, mikä aiheutti suurta ahdistusta ja häpeäntunteita” (Mustaksi maalattu).

4.5. KOKOUSPAKKO

Lasten on pakko osallistua seurakunnan kokouksiin, aiemmin kolme kertaa nykyään kaksi kertaa viikossa. Kokoukset kestävät kaksi tuntia, eikä niissä ole lapsille omaa, heidän kehitystasoaan vastaavaa ohjelmaa. Noin 6-vuotiaasta alkaen lasten odotetaan pitävän kokouksissa yleisön edessä puheita eli he saarnaavat seurakunnalle.

“Inhosin kokouksia, joita siihen aikaan oli kolme kertaa viikossa. Itkun kanssa piti lähteä, vaikka tiesinkin, että siellä oli samanikäisiä lapsia, joitten kanssa ehdimme leikkiä 15 min väliajan aikana” (Rippeli).

“Synnyin todistajaperheeseen, ja siitä se lapsuuden maanpäällinen helvetti sitten alkoi. Pakkokokouksia, pakkokenttäilyä, pakkotutkistelua.. kaikkea oli tehtävä vaikka kuinka olis laittanu vastaan..

--- Minun oli kuulemma edistyttävä koska Harmagedon oli ihan ovella. Olin aivan paniikissa ja sanoin että eihän mun ole pakko... olin niin ujo ja arka muutenkin; koulussakin esiintymiset olivat yhtä helvettiä jotka saivat aikaan paniikin ja ahdistuksen. Vetosin siihen että en pysty esiintymään ihmisten edessä. Noh, vastaus oli tuomitseva... minua vertailtiin seurakunnan muihin "reippaisiin" lapsiin ja että en tule koskaan edistymään totuudessa jos junaan paikoillani. En kuitenkaan mennyt puhekaveriksi ja aloin ihan toden teolla pelkäämään että tulen kuolemaan Harmagedonissa. Enhän ollut tarpeeksi hyvä ja edistynyt Jehovan silmissä... lisäksi se että vihasin kokouksissa käymistä, tutkistelua ja kaikkea mikä liittyi todistajuuteen, sai aikaan minulle kamalia syyllisyydentuntoja” (Carrie81).

Kuva: Joni Valkila

4.6. RUUMIILLINEN KURITUS

Jehovan todistajat suhtautuvat ruumiilliseen kuritukseen hyväksyvästi. Lapsilla on vaikeuksia istua paikallaan hiljaa kaksi tuntia kerrallaan kokouksissa kuunnellen sananjulistusta. Monet Jehovan todistajat ovat kokeneet, että väkivaltaa käytetään saamaan lapset hiljaisiksi (Timonen 2013: 238–240). Tiukan kurin ajatellaan olevan lapsille hyväksi. ”Joka vitsaa säästää se vihaa lastaan” on usein lainattu Raamatun lause.

”Ja sitten lapsuuden seurakunnassani oli risu valtakunnansalin vessan käsipaperitelineen päällä... ihan tälleen yhteiskäytössä, jos lapset oli tuhmasti. Ja melkein joka kokouksessa sitä käytettiin. Sain minäkin siitä osani aika usein.

Ei kellekään tullut vissiin mieleen että siinä tapahtui rikos joka kerta....”
(Meikku).

”Meillä oli todella tiukka kuri, selkäsaunan sai aika mielivaltaisista syistä. Syitä oli mm. koulukaverin kanssa ajan viettäminen, myöhästyminen kokouksesta, kenttäsovimuksen peruminen... Ruumiillinen kuritus oli seurakunnassa yleistä ja siihen avoimesti kehoitettiin, joskus jopa kesken kokouksen vanhemmat kävi piiskaamassa lapsiaan (joka kuului salin puolelle)” (Gloria).

”Sain vanhemmilleni lapsena paljon huomiota, rakkautta ja ohjausta. JT-perheeseen toki kuului myös fyysinen kurittaminen, jota sain osakseni vyöllä piiskaamisen muodossa” (Mustaksi maalattu).

”80-luvulla JT-lahkossa oli muotia vastustaa maallista lakia, joten kun fyysisestä kurittamisesta tehtiin rikos, niin jt-seurakunnassa se koettiin suorastaan velvollisuudeksi. Muistan kuinka äitini vei minut ”takahuoneeseen saamaan risua”. Risu ei ollut tosin ihan tavallinen risu, vaan muovirusu, joka aseteltiin takaisin maljakkoon kurituksen jälkeen. Joskus pääsin istumaan jonkun muun seurakunnan sisaren viereen, joka sitten vuorostaan raahas minut hiuksista saamaan ”ruusua”, koska en osannut istua paikallani tuntia. Parkuvat ja huutavat lapset olivat normaaleja juttuja kokousten aikana. Ovi takahuoneeseen oli kiinni, mutta äänet kuuluivat.

Kotona ehdoton auktoriteetti oli isäpuoli. Turpiin tuli niin, että nenä roiskui ja piti koulussa selittää terveydenhoitajalle, miksi naamassa on mustelmia. Opin juoksemaan karkuun ja piileskelemään metsässä, kunnes pahin raivo oli laantunut. Silti kannoin aina huonoa omaatuntoa siitä, että olin pahoittanut vanhempieni mielen. En ollut mielestäni tarpeeksi alamainen vanhemmilleni, niin kuin Raamatussa vaaditaan.

Nyt kun mietin aikuisena asiaa, itsekin lastensuojelualalla työskentelevänä, olen sitä mieltä, että meidät kaikki kolme vanhinta sisarusta olisi pitänyt ottaa huostaan. Uskonnon siunaaman nyrkin alla kasvavat lapset eivät voi mitenkään selvitä terveinä aikuisiksi” (Rippeli).

” Jo varhain alle kouluikäisenä opin istumaan pari tuntia paikallani kuullen mutta kuuntelematta, eli ajatuksiini vaipuneena. Istuimme kokouksissa 3 kertaa viikossa 1-2 tuntia kerrallaan. Istuin hiljaa (tai muuten vietiin piiskattavaksi vessaan tai viimeistään sai risusta kotona, näitäkin siis joskus oikeasti tapahtui), välillä sain sentään vähän piirustella. Mitäpä nyt pieni lapsi jaksaisi kuunnella omituisia uskonnollisia teorioita.

--- Sain joskus vielä 16-vuotiaanakin vyön solkipäällä huitelua. Ruumiillista kuritusta ei ollut kovin usein, mutta sitä pidettiin sallittuna. Äitini valitettavasti teki joskus vähän ylilyöntejä; onhan siinä eroa, saako lapsi nimellisesti risulla takapuolelle (mikä sekin on varsin alentavaa esim. kun 8-vuotiaalta vedetään vieraiden nähden peppu paljaaksi ja piiskataan), vai hakataanko päätä seinään, tai viskataan teini-ikäinen retuuttaen kuistilta lumihankeen” (Alien).

Kuva: iStockPhoto

4.7. JUHLISTA KIELTÄYTYMINEN

Jehovan todistajat eristäytyvät maailmasta ja maailmallisista sukulaisistaan kieltäytymällä useimpien juhlien viettämisestä. Juhliin osallistuminen on rangaistusten uhalla kiellettyä. Näiden juhlien viettäminen on peruste Jehovan todistajista erottamiselle. Kiellettyjä juhlia ovat esimerkiksi syntymäpäivät, uusi vuosi, pääsiäinen, vappu, äitienpäivä, juhannus, isänpäivä, itsenäisyyspäivä ja joulukuu (ks. Jehovan todistajien julkaisu Koulu ja Jehovan todistajat). Juhlien viettokielto sulkee Jehovan todistajilta pois myös monien ammattien harjoittamisen, joissa näihin juhliin osallistutaan. Esimerkiksi kapellimestari Anna-Maria Helsing on kertonut julkisuudessa miten Jehovan todistaja –menneisyydessä hänellä oli suuria vaikeuksia sovittaa muusikon ura Jehovan todistajuuteen tästä syystä (Yle, 2013).

”Aina piti olla puolustautumassa, että ei olisi edes halunnut viettää joulua, ja että oli mukava käydä kokouksissa jne.

Todellisuudessa haaveilin lapsena etenkin joulusta. Toivoin että olisin saanut edes joulukalenterin, ne viehättivät minua kovasti. Luokan kalenterista sain avata vuorollani luokun 1.-2. luokilla, se oli jännittävää, vaikka minulla olikin siitä huono omatunto jälleen. (En tietenkään kertonut tästä vanhemmilleni.) Kotona selailin jouluaikaan viikkokaudet Anttilan postimyynnin joulukuvastoa, ja haaveilin koristeista ja lahjoista” (Alien).

”Lapsena olin ylpeä siitä, että olin jehovantodistaja. Kuitenkin päästessäni peruskouluun, aloin hieman epäillä vakaumustani. Minua hävetti kertoa olevani jehovantodistaja. Nolotti, kun muut lapset toivat syntymäpäivänään karkkia kouluun, enkä itse olisi voinut tehdä niin. Kaikki koulun juhlat piti jättää väliin, koska ne olivat epäraamatullisia” (Rippeli).

”Kai mulla jonkinlainen trauma on... ja katkeruus järjestöä kohtaan. Se pilasi lapsuuteni. Aina joutu olemaan erilainen, ei saanut osallistua mihinkään juhliin vaikka olis halunnu” (Carrie81).

”Lapsena uskonnon opetukset tietysti tuntuivat oikeilta, kun mitään muuta informaatiota ei ollut ikinä annettu, ja lähestulkoon kaikki kyläily ja vapaa-aika oli lähinnä uskontoon kuuluvien perheiden kesken.

--- Noin puolet kouluajasta minua kiusattiin koulussa mm. uskonnon takia aika paljonkin, lähinnä sanallisesti ja syrjimällä. Muutama luokkatoveri huuteli ja nimitteli, osa yhtyi mukaan, loput hyväksyivät hiljaisesti. Kukaan ei ikinä puolustanut. Äitini yritti puuttua asiaan valittamalla aiheesta pahimmalle kiusaajalle, mikä lopulta vain pahensi asiaa. Opettajista en tiedä huomasivatko he, luultavasti vain ummistivat silmänsä koko asialta, sillä tuskin he täysin kuuroja olivat.

--- Jostain syystä minun oli vaikea löytää ikinä ystäviä myöskään seurakunnasta. Joko saman ikäistä seuraa ei oikein ollut tarjolla, tai sitten olimme vain erilaisia.

4.8. YKSINJÄÄMINEN KOULUSSA JA SEURAKUNNASSA

Jehovan todistajien lapset kokevat syrjintää. Koulussa heitä pidetään outoina uskontonsa vuoksi (Timonen, 2013: 274). Yhteisö eristää lapsiaan "maailmallisista" erilaisin tavoin: Seurakunnan toiminta vie paljon aikaa, harrastuksiin suhtaudutaan kielteisesti ja "maailmallisia" juhlia ei saa viettää. Tämän lisäksi heitä voidaan syrjiä seurakunnassa, jos he eivät ole "kunnollisia" Jehovan todistajia. Lapsella ja nuorella saattaa olla hyvin vähän ystäviä, kun "maailmallisia" ei kelpuuteta ystäviksi, mutta niitä ei saa seurakunnan sisältäkään. Jehovan todistajien kirjallisuus on antanut seuraavanlaista opastusta seurakunnan sisällä olevien seuran karttamiseen:

"Paavali kirjoitti: "Huono seura turmelee hyödylliset tavat." - - Paavalin varoituksen takana oleva periaate soveltuu siihen, kenen seurassa olemme niin seurakunnan ulkopuolella kuin sen sisäpuolellakin. (1.Kor.15:12,33) Emme luonnollisestikaan halua karttaa hengellisiä veljiämme ja sisariamme siksi, että he eivät satu olemaan kanssamme samaa mieltä jostakin puhtaasti henkilökohtaisesta kannastamme (Matt.7:4,5; Room.14:1-12). On kuitenkin aihetta varovaisuuteen, jos jotkut seurakunnassa käyttäytyvät kyseenalaisesti tai ilmaisevat katkeraa tai valittavaa henkeä (2.Tim.2:20-22)" (Vartiotorni 15.7.1997 s. 18).

"Jopa kristillisen seurakunnan sisäpuolella meihin voi kohdistua epävertettä painetta, jos valitsemme läheisiksi ystäviksemme hengellisesti heikkoja yksilöitä (1.Kor.15:33; 2.Tess.3:14)" (Vartiotorni 1.8.1999 s. 24, 25).

Lisäksi joillakin paikkakunnilla Jehovan todistajia on vain muutamia kymmeniä, joista suuri on osa on ikääntyneitä. Kun seurakunnan ulkopuoliset ovat kiellettyä seuraa, jää pienessä seurakunnassa hyvin vähän valinnanvaraa, jos haluaa ystäviä ikätovereistaan. Tämän seurauksena monet lapset ja nuoret jäävät yksin sekä koulussa että Jehovan todistajien keskuudessa.

"Halusin olla täydellinen Todistaja. En hankkinut "maailmallista" seuraa lapsenakaan ja tämä onnistui hyvin, sillä päälleni laskettiin koulukiusatun viitta, jota kannoin koko peruskoulun.

En muista yhtäkään kertaa, että joku seurakuntani jäsen, joka oli ikäiseni olisi halunnut vapaaehtoisesti kaveerata kanssani. Ei edes silloin, kun näkivät minut koulumme pihalla yksin potkimassa kiviä. Edes silloin ei tullut kukaan seurakunnan lapsi leikkimään kanssani ja juttelemaan. Samaa koulua kävimme kuusi vuotta. Kuusi pitkää vuotta, jolloin tiedostin olevani outo, inhottava ja puheelle arvoton olio" (Uskoin murrui elin).

"Koulukavereiden kanssa en saanut olla tekemisissä, kavereiksi kelpuutettiin vain seurakunnassa olevat hyvämaineisista perheistä olevat todistaja-lapset. Koulussa hävetti suunnattomasti jos tuli puhe että olen Jehovan todistaja. Olisin halunnut osallistua kaikkiin tilaisuuksiin mihin muutkin mutten tietenkään saanut. Uskontotuntien ajaksi minut laitettiin istumaan yksin käytävään. Koulukaverit kiusasivat uskonnostani mikä osaltaan lisäsi häpeän tunnetta" (Gloria).

--- Itsetuntoni oli todella huono lapsuuden ja nuoruuden läpi jatkuneista hylkäämis- ja syrjimiskokemuksista johtuen. Lisäksi äitini helposti haukkui ja torui minua. Jouduin vuosia neuvottelemaan siitä, minkä ikäisenä saan alkaa meikkaamaan. Kokouksissa ja konventeissa nuoret tytöt olivat hyvin laitettuja; oli tavallista käyttää paljon aikaa kaunistautumiseen aina ennen näitä tilaisuuksia. Minäkin halusin yrittää näyttää hyvältä, mutta äitini kommentoi joskus minua jopa huoraksi kun peilasin.

--- Olin monesta syystä silmätikkuna: vaatetus, uskonto, se etten oikein saanut kavereita kun en jotenkin kuulunut joukkoon” (Alien).

”Maailmallisia luokkakavereitani en saanut tavata missään - viimeinen kerta kun sellainen kävi minun luonani kylässä, oli kun olin kolmannella luokalla. Itse kävin viimeisen kerran maailmallisen luokkakaverini luona neljännellä tai viidennellä luokalla” (Filippos).

”Sinne (Jehovan todistajien kokouksiin) joko mentiin tai itkettiin ja mentiin... minulla ei ollut siellä yhtään kaveria, olin täysin ulkopuolinen ja vielä erään tytön silmätikkuna. Olin aina hänen kiusanteon kohteenaan, milloin sylki päälle ja milloin haukkui pystyyn. Kukaan ei puuttunut asiaan. Kuitenkin minulta vaadittiin että pitäisi ystäväystyä todistajalapsien kanssa, ei ”maailmallisten” kanssa. Ainoat ystäväni olivat maailmallisia mitä ei katsottu hyvällä. Olisin halunnutkin ystäviä seurakunnasta jotta sinne olisi ollut edes vähän kivempi mennä, mutta koskaan en päässyt niihin piireihin sisälle” (Carrie81).

”Koulussa kärsin kiusaamista uskonnon vuoksi, kun en saanut mennä edes elämäkatsomustunneille, ja muutenkin uskontoa ”kannustettiin” tuomaan esille koulussa” (Mustaksi maalattu).

”Normaalia lapsuutta ja varhaisnuoruutta en siis asiasta johtuen ole elänyt. Kokoukset veivät paljon aikaa. Olin koulukiusauksen uhrina ”uskoni” vuoksi jne. ”Tuolla se v*tun jehova menee” oli aika klassinen. Muutenkin joku nuori, jolla on itsetunto sattuneesta syystä pakkasen puolella, on oikea namupala kiusaajille” (Mir).

Kuva: iStockPhoto

4.9. KOULUTUSKIELTEISYYS

Jehovan todistajat suhtautuvat kielteisesti korkeamman koulutuksen hankkimiseen (Timonen, 2013: 243–245).

”Peruskoulun jälkeen menin ammattikouluun, koska seurakunnassamme ei katsottu hyvällä lukioon menijöitä. Ja totta puhuen, siinä vaiheessa en osannut ajatellakaan, että tekisin koulutuksella mitään; sanottiin että sellainen peruskoulutus on hyvä hankkia että juuri ja juuri pärjää, mutta muu koulutus on ajanhukkaa ja Saatanan maailman eksytyskeino” (Gloria).

”Koulussa pärjäsini opintojen puolesta aina hyvin, sain hyviä numeroita. En kuitenkaan halunnut jatkaa peruskoulun jälkeen mihinkään jatko-opintoihin, sillä oli liian vaikea ajatus mennä samoihin oppilaitoksiin kuin muut peruskoulusta jatkavat kiusaajani/syrjijäni. Eivät vanhemmatkaan ihan hirveästi kannustaneet opiskeluun” (Alien).

4.10. SEKSUAALISUUDEN KONTROLLOINTI JA AVIOITUMINEN HYVIN NUORENA

Jehovan todistajat opettavat, että seksi on sallittua vain aviopuolisoiden välillä. Masturbaatio on syntiä, joka pitää tunnustaa seurakunnan vanhimmille. Monet avioituvat hyvin nuorina, noin 17–19-vuotiaina. Eroaminen on lähes mahdotonta, joten nuorena tehty päätös puolisonvalinnasta on lopullinen. Tilanne on ongelmallinen, jos valinta ei osukaan kohdalleen. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien tilanne on erityisen raskas, koska he tietävät, etteivät voi milloinkaan toteuttaa seksuaalisuuttaan tai sukupuolisuuttaan hyväksyttävällä tavalla Jehovan todistajien keskuudessa.

”Yksi törkeimmistä manipulaatiokeinoista JT:llä on pelotella ”Nuoret kysyvät”-kirjalla lapset tuntemaan häpeää masturboinnista, jonka kuitenkin jokainen ymmärtää olevan luonnollinen asia. Tällainen häpeän ilmapiiri on omiaan aiheuttamaan vaikeuksia ihmisen loppuelämäksi” (Mustaksi maalattu).

”Ei liene yllättävää, että kun löytyi ensimmäinen nuori mies, jonka kanssa alkoi varsinainen oikea seurustelusuhde, tuli tästä sitten myös aviopuolisoni. Eihän niissä piireissä oikein seurustella kuin avioliittotarkoituksessa. Menin hyvin nuorena naimisiin. Seurusteluaikakaan ei ollut kovin pitkä, toisaalta nuorena ja epävarmana sitä olisi tuskin muutenkaan osannut enää irrottautua toisesta ja tajuta kumppanin tulevan alkoholismien merkkejä” (Alien).

”Pyrin usein kieltämään tunteeni tai ajattelemaan että se on ohi menevää. Olin 10-vuotias kun me muutettiin toiselle paikkakunnalle ja tutustuin mun ensi ihastukseen. Silloin vasta tajusin kunnolla. Luulin aluksi olevani lespo. Kunnes sitten murrosiän tullessa aloin kiinnostumaan myös pojista. Tuon ohimenevän ajan ajattelin olevani todella syntinen. Todella sisintäni myöden paha. Sisältä mätä” (Tuuliam).

4.11. KASTE

Jehovan todistajien lapset ottavat kasteen yleensä noin 9–16-vuotiaina. Lapsena kastetut eivät välttämättä ymmärrä kovin hyvin kasteensa merkitystä myöhemmälle elämälle. Mikäli kastettu Jehovan todistaja eroaa yhteisöstä, kaikkien Jehovan todistajien pitää karttaa häntä, mukaan lukien omaiset kuten vanhemmat, sisarukset ja isovanhemmat (Timonen, 2013: 310, 311).

”Kasteelle menin 13-vuotiaana, koska seurakunnan ystävät alkoivat ”painostaa” ja kysellä miksi en ole käynyt kasteella. En tiennyt tai ymmärtänyt mitä kaste käytännössä merkitsi” (Gloria).

”Kasteella kävin 13-vuoden kypässä iässä. Jälkeenpäin ajateltuna en pysty ymmärtämään, miten kukaan voi antaa täysin keskenkasvuisen kakaran tehdä koko loppuelämänsä koskeva päätös, ja vielä vilpittömästi kuvitella päätöksen olevan lapsen omasta päästä (ja halusta) lähtöisin” (Mag Mell).

”Sitten 12-vuotiaana otin valttikortin esiin; halusin mennä kasteelle. Sillä sai toki edes hetken huomiota, kaikki onnittelivat siinä konventissa, jossa kasteella kävin. Hivelyä näkymättömän lapsen sielulle!” (Anna).

4.12. KARTTAMINEN

Jehovan todistajien johtajat langettavat yhteisöstä eroavalle tai erotetulle karttamisrangaistuksen. Rangaistus on voimassa siihen asti, kunnes synnintekijä palaa Jehovan todistajaksi. Palaaminen ei ole helppoa, vaan edellyttää kuukausien mittaista käymistä kokouksissa nöyryyttävissä oloissa kun muut eivät saa tervehtiä seurakunnasta eronnutta. Lisäksi palaaminen seurakuntaan edellyttää Jehovan todistaja –vanhimmille vakuuttelua siitä, että takaisin pyrkivä hyväksyy kaikki yhteisön opetukset ja aikoo noudattaa yhteisön lukuisia ja yksityiskohtaisia sääntöjä. Monille eroaville rangaistus on elinikäinen. Kartettua ei saa tervehtiä, eikä hänen kanssaan saa puhua. Myös omaisia kuten aikuisia lapsia, vanhempia, sisarusia ja isovanhempia vaaditaan karttamaan entistä jäsentä. Jotkut yhteisössä varttuneet menettävät kaikki läheisensä erotessaan siitä. Alaikäisiäkin voidaan julistaa kartetuiksi. Joskus lapset ovat yhteydessä yhteisöstä eronneeseen vanhempaansa kunnes tulevat täysi-ikäisiksi ja alkavat sitten karttaa vanhempaansa yhteisön painostuksesta (Timonen, 2013: 88, 303–311; Ruoho, 2013: 314–329).

”Tiesin, mitä seuraa, jos jätän uskonnon. En halunnut joutua siihen tilanteeseen. Olin ahdistunut lähes koko kolme vuotta kestäneen lukion ajan. Minulla oli päänsärkyjä lähes päivittäin. Kävin koulussa päivät ja isäni kanssa töissä illat ja yöt valvoin. Nukuin parhaimmillaankin noin neljää tuntia yössä - monesti saattoi vierähtää parikin vuorokautta kokonaan ilman unta. Lopulta viimeisenä lukiovuoteni päätin sinnitellä siihen saakka, että voin muuttaa pois kotoa ja ilmoittaa sitten päätöksestäni.

Kävin kovaa kamppailua itseni kanssa. Halusin monet kerrat tappaa itseni. Puukko rinnan päällä itkua tuhertaen aamuyöllä omassa huoneessani, jonka tunsin vankilakseni odotin öiden ja päivien kuluvan.

Viimeisen kymmenen vuoden aikana olen vilaukselta nähnyt pikkusiskoni kahdesti, äitini kolmesti. Isoveljeni on oman seurakuntansa vanhimmistossa, jonka vuoksi hän varmaan soittelee minulle silloin tällöin. Yleensä aina jotenkin samoihin aikoihin kuin isäni. En voi sanoa olleeni tekemisissä kenenkään sukulaiseni kanssa. Kaikki serkkunikin ovat lahkossa. Kaikki nuoruuteni ystävät ovat kääntäneet selkensä, jos ovat minut nähneet” (Filippos).

”Moni kokee kärsineensä kovasti todistajien karttamissäännöstä, mutta itse koin sen helpotuksena, kun 16-vuotiaana suoritin jyrkän maantieteellisen paon ja muutin pois kotoa. Koin, että koska karttamissääntö on olemassa, minun ei tarvitse olla yhteydessä vanhempiini” (Anna).

”16-vuotiaana, ensimmäisiä kertoja poikien ja tyttöjen kanssa seksiä harrastaneena, sain sitten mutkien kautta aikaiseksi kertoa vanhemmilleni millaista elämää olin siihen mennessä elänyt ja etten aio enää heidän elämäntapaan heidän haluamalla tavallaan osallistua.

Lopetin kokouksissa käynnin, hiljalleen menetin kaikki kaverini, kaikki lakkasi puhumasta ja tervehtimästä ja vanhemmat kielsivät kutsumasta heitä äidiksi ja isäksi.

17-vuotiaana muutin yksin asumaan. Lopetin tuolloin myös työskentelyn vanhempieni firmassa. Tämän jälkeen he pitivät yhteyttä n. 2kk välein tarkistaen että pysyn hengissä. Joskus äiti itki puhelimeen, joskus haukkui, joskus vain sulki puhelimen sanomatta mitään. Isä ei ikinä soittanut” (Tuuliam).

4.13. OIKEUSKOMITEAT

Jehovan todistajilla on sisäinen kurinpitojärjestelmä, joka tutkii oletetut väärinnot ja langettaa rangaistuksia kuten lievempi huonoksi seuraksi merkitseminen ja vakavampi yhteisöstä erottaminen. Kun vakavaa väärinnotkoa epäillään, asiaa tutkimaan perustetaan oikeuskomitea, joka kuulustelee epäiltyä suljettujen ovien takana (JWfacts, 2013b; Valkila, 2011).

Jehovan todistajista erottamiseen voivat johtaa esimerkiksi seuraavat vakavat väärinnot: Jehovan todistajien oppien kiistäminen, avioliiton ulkopuolinen seksi, homoseksuaalisuus, kartetun kanssa puhuminen, abortti, toiseen uskoon liittyminen tai toisen uskonnon harjoittamiseen osallistuminen, petos, varkaus, tupakointi, tappo, murha, uhkapelaaminen, pilkka, valehtelu, alkoholismi, huumeiden käyttö, puoluepolitiikkaan osallistuminen, pyhäpäivien kuten joulunvietto, asevelvollisuuden suorittaminen (siviilipalvelus on ollut sallitua vuodesta 1996 lähtien). Lisäksi Jehovan todistajista voidaan erottaa vääränlaisen asenteen kuten seurakunnan vanhimmiston halveksunnan vuoksi (JWfacts, 2013b).

Oikeuskomiteoiden kuulusteluihin joutuvista suuri osa on nuoria. Myös alaikäisiä kuulustellaan ja jos he eroavat Jehovan todistajista tai jos heidät erotetaan, heitä kartetaan.

”Oma tarinansa olisi myös ”komitea”, johon seurusteluaikamme jouduimme ristikuulusteltavaksi poikaystäväni kanssa, kumpikin siis erikseen ja niin ettei voi puhua välillä toisen kanssa. En oikein tiedä mistä meitä epäiltiin, alkoholin käyttöä oli tietysti ollut nuorison kesken aika paljon mistä tentattiin, ja olihan se myös vähän noloa kun kolme vanhempaa miestä yrittää suljetussa huoneessa kuulustella alaikäistä tyttöä yksityiskohtaisesti myös intiimeistä asioista, onko poikaystäväni kanssa harrastettu sitä tai tätä. Yllättäen poikaystäväältä ei sitten oltukaan kyselty näitä intiimejä asioita. Tästäkin kuulustelusta ehkä vieläkin löytyy joku suljettu kirjekuori seurakunnan salaisesta arkistosta, sillä nämähän dokumentoidaan” (Alien).

4.14. HENKISESTI RASKAAT EPÄILYKSET USKOSTA JA KAKSOISELÄMÄ

Monet Jehovan todistaja –perheissä kasvavat eivät usko yhteisönsä oppeihin. Se johtaa hyvin vaikeaan tilanteeseen, koska yhteisön mielestä sillä on totuus ja se on ainoa pelastukseen johtava tie. Yhteisön kritisoiminen tai omien ajatusten seuraaminen ja oman tien löytäminen ei ole nuorelle todellinen vaihtoehto. Monet Jehovan todistaja –nuoret päätyvät elämään henkisesti raskasta kaksoiselämää, jossa he esittävät roolia sekä seurakunnalle että perheelleen ja toisenlaista minää koulussa ja ”maailmallisten” ystävien – joita heillä ei saisi olla – seurassa. Uskon epäily on lapselle henkisesti raskasta, koska heille alkaa vähitellen selvitä uskonnon jättämisen johtavan karttamiseen.

”Minua inhotti jo varhain suhtautuminen esimerkiksi homoseksuaaleihin ja nk. ”maailmallisiin”. Seurakunnan tekopyhyys inhotti myös suunnattomasti, ja aloinkin viettää aikaani yhä enemmän ”huonossa” seurassa. Ainoastaan silloin koin olevani onnellinen ja noudattavani omia, en jonkun etäisen jumalan periaatteita.

Valehtelua, teeskentelyä ja kaksoiselämää kuluikin sitten seuraavat kymmenen vuotta. Ajattelin eroa jatkuvasti, samoin itsemurhaa” (Loikkarisusi).

”Milloin epäilin ensimmäistä kertaa uskoa? Kun kuulin sen olevan ihmisen tekemä. Kuulin lapsena, että joku perusti minun ”tosi uskontoni” ja alkoi koota uskottuja ihmisiä ryhmäksi. Lapsena olin hädissäni uskon epäilyksestäni. 9 vuotiaan kasvoni katsoivat minua peilistä syyttävästi” (Uskoin murrui elin).

Kuva: Corel, Alfa-Tiimi

4.15. YHTEISÖSTÄ IRTAANTUMISEN VAIKEUS

Jehovan todistajien lapset ja nuoret ovat sidottuja yhteisöönsä moninaisin sitein. Sosiaaliset suhteet muodostuvat pääasiassa toisiin yhteisön sisällä oleviin. Puoliso valitaan hyvin varhain yhteisön sisältä. Yhteisö antaa heille maailmankuvan ja identiteetin. Ulkopuolista maailmaa pidetään pahana ja vihamielisenä, pahojen henkivoimien temmellyskenttänä. Yhteisön jättävien kerrotaan vajoavan hyvin alas. Näin saattaa käydäkin, kun elämässä menettää kaiken.

Jehovan todistajat pyrkivät sitouttamaan lapset ja nuoret hyvin varhain yhteisön hyväksi tehtävään työhön. Vapaaehtoistyö ei sinänsä ole ongelma, mutta yhteisö saa nuoria luopumaan koulutuksen hankkimisesta, harrastuksista, urasta ja perheenperustamisesta jotta he voisivat tehdä enemmän työtä yhteisön hyväksi ilman korvausta. Nuorille uskotellaan, että kyse on lyhyestä ajasta, koska nykyisen maailman loppu on käsillä, mutta he päätyvät palvelemaan järjestöä vuosikausiksi näkemättä itsellään enää vaihtoehtoja toisenlaiseen elämään. Muutamassa vuodessa nuoret jäävät niin paljon jälkeen ikätovereistaan, että he eivät voi enää toteuttaa täyttä potentiaaliaan, vaikka jättäisivätkin yhteisön jossain vaiheessa ja alkaisivat toteuttaa muita unelmiaan.

”Yläasteella koulun vaihto oli jo todella vaikeaa, ja loppuaika koulusta meni jotenkuten kärsiessä läpi. En enää kertonut uskonnosta juurikaan, mutta toki luokkalaiset tiesivät siitä. En myöskään ikinä ollut mukana missään nuorten menoissa koulun jälkeen. Ei minua mukaan taidettu pyytäkään, mutta ei olisi vanhemmatkaan päästäneet. Jos minulla olisi ollut kavereita uskonnon ulkopuolella, olisin ehkä uskaltanut kapinoida kotona enemmän ja saattanut irrottautua uskonnosta jo aiemmin, eikä vasta nuorena aikuisena. Mutta koska ulkopuolellakaan ei ollut mitään, ei ollut muuta vaihtoehtoa kuin elää sitä elämää, mikä minulla oli” (Alien).

Monet lapset, nuoret ja aikuisetkin ovat Jehovan todistajien yhteisön jäseniä jossain määrin vastoin tahtoaan. Timosen (2013:125) väitöskirjassa kerrotaan entisestä Jehovan todistajasta:

”Eroaminen lykkääntyi, koska Jehovan todistajia ei kasvateta tekemään omia päätöksiä ja koska seurakunnasta lähteminen on niin raskasta. Kaikesta ristiriitaisuudesta ja merkityksettömyydestä huolimatta seurakunta oli ainoa ja turvallisin paikka, jonka hän tunsi. Epäuskosta huolimatta ”jossain alitajunnassa” vaikuttivat varoitukset eronneiden kovista kohtaloista ja oppi, jonka mukaan maailma on Saatanan vallassa. Yhteisössä pitivät myös pelko kartetuksi joutumisesta ja siitä, että oppi Harmagedonista saattaa sittenkin olla totta. Mukana pysyminen ei siis perustunut positiiviseen uskoon, kokemukseen Jumalasta tai paratiisin odotukseen.”

Kuva: iStockPhoto

4.16. MUITA ONGELMIA

Esille tulleiden ongelmien lisäksi Jehovan todistaja –lasten ja nuorten tilanteeseen saattaa liittyä muitakin ongelmia, joita nämä rajalliset tekstit eivät tuoneet esille. Yhteisöä tuntevina tiedämme esimerkiksi, että Jehovan todistajat suhtautuvat epäluuloisesti mielenterveyden ammattilaisiin ja myös joihinkin viranomaistahoihin. Jo lapsena Jehovan todistajat oppivat, että yhteisön ulkopuolisiin ei voi luottaa ja esimerkiksi väärän tiedon antaminen ei ole väärin silloin kun se palvelee yhteisön etuja.

Jehovan todistajat pyrkivät estämään verensiirtojen antamisen myös alaikäisille jäsenilleen. Suomessa alaikäiset otetaan yleensä huostaan, mikäli he tarvitsevat verituotteita lääketieteellisessä hoidossaan ja vanhemmat kieltävät sen (Finlex, 2000).

Suomen ulkopuolella Jehovan todistajien keskuudessa on tullut esiin useita pedofiliatapauksia. Yhteisössä on useita sellaisia piirteitä, jotka altistavat sitä seksuaalisen hyväksikäytön esiintymiselle. Näitä piirteitä on eritelty toisessa tekstissä (Valkila, 2013). Suomessa julkisuuteen on tullut yksi pedofiliatapaus yhteisön keskuudessa. Suomalaisen Jehovan todistaja -vanhimman pedofiliatuomiosta uutisoitiin vuonna 2008. Mies oli kierrosvalvoja, joka vastaan evankelisluterilaisen kirkon hierarkiassa piispaa. Hän käytti hyväkseen neljää 5–11-vuotiasta tyttöä. Uutinen on luettavissa osoitteessa

http://johanneksenpoika.fi/uutiset/jt_pedofilia_2008.html

Kuva: iStockPhoto.
Kuvan henkilö ei liity artikkeliin.

5. JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

Yhdenmukaisuutta voimakkaasti korostavan yhteisön jäsenenä eläminen voi olla helppoa silloin kun sopeutuu yhteisön normeihin. Monet yhteisössä kasvavat eivät kuitenkaan halua viettää elämäänsä maailmanloppu-uskovaisina fundamentalisteina, mikä johtaa konfliktiin yhteisön kanssa. Timonen (2013: 310, 311) kirjoittaa tästä ongelmasta:

“Jehovan todistajiin liittyminen ja kaste katsotaan vapaaehtoiseksi ratkaisuksi, jossa tietoisesti sitoudutaan järjestön sääntöihin. Kasteelle menevä henkilö ymmärtää siis sitoutuvansa sääntöön, jonka mukaan häntä kartetaan, jos hän eroaa Jehovan todistajista. Jehovan todistajat korostavat, että kaste on aikuisen ihmisen ratkaisu, jonka taustalla oleva kypsyys tutkitaan. Monet kastetut ovat kuitenkin 13–14-vuotiaita todistajaperheiden lapsia ja kasvaneet ikänsä Jehovan todistajien yhteisössä. Voidaan kysyä, onko tällaisissa olosuhteissa kasvanut nuori kypsä tekemään loppuelämäänsä määrittävän ratkaisun ja onko ratkaisu täydellisen vapaaehtoinen? Jos jäsen ei kykene pitämään täysi-ikäisenä kiinni ratkaisusta, jonka teki kasvuympäristönsä vaikuttamana nuorena, hänen olisi hyväksyttävä se, ettei voi olla tekemisissä perheensä kanssa. Tämän kysymyksen kuittaaminen vastaamalla, että “kenenkään ei ole pakko olla Jehovan todistaja”, ohittaa varsinaisen ongelman. Aineistossani toistetaan, kuinka liittymiselle ei ollut todellisia vaihtoehtoja, ja samalla ulkopuolinen maailma jäi joitain osin niin vieraaksi, ettei irtautujalla olisi ollut paikkaa mihin mennä, jos tämä ei olisi valmistellut irtautumistaan jonkinasteisen kaksoiselämän kautta.”

Pidämme uskonnonvapautta tärkeänä ihmisoikeutena. Uskonnonvapaus on ihmisoikeus, joka suo uskonyhteisöille vapauden toimia. Ihmisoikeudet käsitetään kuitenkin esimerkiksi Yhdistyneiden Kansakuntien yleismaailmallisessa ihmisoikeuksien julistuksessa ensisijaisesti yksilön oikeuksiksi. Ihmisillä täytyy olla oikeus myös muuttaa uskonnollisia näkemyksiään ja esimerkiksi erota uskonyhteisöstä ilman yhteisön painostusta ja sen langettamia rangaistuksia.

Entiset Jehovan todistajat ovat valikoinut joukko kertomaan lapsuudestaan. Joillakin toisilla voi olla positiivisempaa kerrottavaa lapsuudestaan yhteisössä. Toisaalta myös ikäviä kertomuksia valikoituu pois. Tämän tekstin kirjoittajien ystävästä kaksi on tehnyt itsemurhan tänä vuonna. Molemmat olivat kasvaneet Jehovan todistaja –perheissä. Tunsimme heidät lapsuudesta ja nuoruudesta saakka, päättäessään päivänsä he olivat noin 30-40-vuotiaita. Heidän syrjäytyminen ikätovereistaan alkoi jo peruskoulussa, mikä saattoi vaikuttaa heidän myöhempään elämäänsä negatiivisesti. Jehovan todistajuus ja yhteisöstä eroaminen jättivät jälkensä. He eivät kuitenkaan ole enää keskuudessamme kertomassa lapsuuden kokemuksistaan. Tiedämme useita muitakin entisten ja nykyisten Jehovan todistajien itsemurhatapauksia. Tässä dokumentissa esiintuomamme ongelmat ajavat ihmisiä epätoivoon. Jehovan todistajien keskuudessa näistä tapauksista vaietaan ja siten ongelma lakaistaan maton alle.

Toivomme, että lapsiasiavaltuutettu harkitsee miten perusteellisempi selvitystyö lasten asemasta Jehovan todistajien keskuudessa voitaisiin toteuttaa ja miten näihin ongelmiin voitaisiin puuttua. Olisi myös syytä selvittää lasten oikeuksien toteutumista laajemminkin uskonyhteisöjen keskuudessa. UUT:n saamien yhteydenottojen perusteella Jehovan todistajien lisäksi lasten oikeuksien toteutumisessa on ongelmia ainakin helluntailaisten, vanhoillislestadiolaisten, muiden lestadiolaisryhmien, muiden evankelisluterilaisen kirkon herätysliikkeiden ja mormonien keskuudessa. Pelastakaa Lapset on tehnyt Norjassa vastaavan selvitystyön (Egge, 2005).

Yksi mahdollisuus olisi järjestää selkeämpää tukea yhteisöstä eroaville lapsille, nuorille ja jo aikuisiksi varttuneille. Entisten Jehovan todistajien yhteisö ja UUT tukevat yhteisöstä erotessaan orpoutuvia vertaistuen keinoin, mutta laajempaa yhteiskunnan huomiota kaivataan. Esimerkiksi terveyden- ja sosiaalihuollon erityishuomiota ja osaamista vaaditaan Jehovan todistajien yhteisöstä eroavien jaloilleen nostamiseen.

Yhteiskunta voisi vaatia uskonyhteisöjä korvaamaan niiden aiheuttamia ongelmia ja kärsimyksiä. Esimerkiksi Jehovan todistajien yhteisöä voitaisiin vaatia maksamaan entisten jäsenten terapiakustannukset. Jehovan todistajat ovat keränneet itselleen huomattavia taloudellisia resursseja lahjoitusten, testamenttien ja vapaaehtoistyön kautta. He ovat hyötäneet yhteiskunnan tarjoamista resursseista, mutta maksavat toiminnastaan hyvin vähän tai ei lainkaan veroja. Yhteisöön sopeutumattomia ei auteta, vaan heidät sysätään yhteiskunnan huoleksi, ilman koulutusta ja tukiverkkoja, mielenterveydeltään rikottuina. Yhteiskunta rahoittaa epäsuorasti tätä toimintaa tarjoamalla Jehovan todistajien uskonnolliselle yhteisölle palveluitaan pyytämättä korvaukseksi mitään.

Suomen lain mukaan rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan tulee toteuttaa tarkoituksiaan perus- ja ihmisoikeuksia kunnioittaen. Voidaan perustellusti kysyä toteutuuko tämä Jehovan todistajien kohdalla. Ainakaan uskonnonvapautta Jehovan todistajat eivät suo yhteisössään kasvaville lapsille, koska yhteisöstä ei ole kunniallista ulospääsytietä.

LÄHTEET:

- Bützow, Auri (2013). Lasten asema ja lastensuojelun erityispiirteet suljetuissa uskonnollisissa yhteisöissä. Pro gradu –tutkielma.
- Egge, Marit (2005). Regardless of Faith, Memoirs of Childhoods in Isolated Faith Communities. Save the Children Norway.
- Finlex (2000). Lapsen huostaanotto - Sijaishuolto - Potilasoikeuslaki - Jehovan todistaja. 10.3.2000.
<http://www.finlex.fi/fi/oikeus/kho/muut/2000/200000530>.
- Franz, Raymond (1983). Crisis of Conscience. Atlanta, Commentary Press.
- Holden, Andrew (2002). Jehovah's Witnesses, Portrait of a Contemporary Religious Movement. London, Routledge.
- JWfacts (2013a). Service year report of 2012.
<http://www.jwfacts.com/statistics/charts/2012-watchtower-publisher-report.pdf>
- JWfacts (2013b). Disfellowshipping and Shunning.
<http://www.jwfacts.com/watchtower/disfellowship-shunning.php#reasons>
- Pew Forum (2008). U.S. Religious Landscape Survey.
<http://religions.pewforum.org/>
- Ruoho, Aila (2013). Päästä meidät pelosta, hengellinen väkivalta uskonnollisissa yhteisöissä. Helsinki, Nemo.
- Timonen, Jukka (2013). Todellisuudesta toiseen, identiteetin rakentuminen uskonnollisista yhteisöistä irtautuneiden elämäkertomuksissa. Joensuu, Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura.
- Turun Sanomat (2013). Lapsen asemasta uskonnollisissa yhteisöissä vain vähän tietoa. 14. heinäkuuta, sivu 10.
- Valkila, Joni (2011). Kartetun kohtalo. Teoksessa: Kouros (toim.) Iloisen talon kellareissa. Helsinki, Into Kustannus.
- Valkila, Joni (2013). Mikä altistaa uskonyhteisöjä seksuaalisen väkivallan esiintymiselle? www.kotimaa24.fi/blogit/miksi-uskonyhteisoejen-keskuudessa-esiintyy-seksuaalista-vaekivaltaa
- Vartiotorni (2012). Miten tämä maailma tulee loppuunsa? Julkaisija: Jehovan todistajat.
<http://www.jw.org/fi/julkaisut/lehdet/w20120915/maailma-loppu/>
- Yle (2013). Kapellimestariuden hintana oli suvun menettäminen.
http://yle.fi/musiikki/klassinen/juttuarkisto/kantapoyta-ohjelman_haastattelussa_kapellimestari_anna-maria_helsing_39079.html